

JAN TOOROP † 4 MAART 1928.

Is er ooit een schilder geweest over wien bij zijn leven meer is geschreven, van wiens werk meer is gereproduceerd dan van Jan Toorop? Was er ooit een schilder in onzen tijd, die zoo in het middelpunt der algemeene belangstelling stond als Toorop? En nu bij zijn verscheiden komt de vraag tot ons, waaraan wij dit moeten toeschrijven? Is en was zijn werk belangrijker dan dat van Breitner bijv. of van Floris Verster? Ik zou dit niet gaarne onderschrijven; maar, al geloof ik dat in lateren tijd zeker in niet geringe mate zijn overgaan naar het Katholicisme tot verspreiding van zijn reputatie buiten de kringen der kunstminnenden heeft bijgedragen — anderzijds wil het mij toeschijnen dat de veelzijdigheid van zijn talent aan meerderen punten van aanraking bood.

Velen toch zullen Toorop niet eens kennen, laat staan waardeeren, uit zijn vroege impressionistische schilderijen van zijn Londenschen tijd, noch uit de gepointilleerde werken van later.

Eerst met de tentoonstelling van „De drie bruiden”, de „Rodeurs”, de „Jongere generatie”, de „Zang der Tijden” en meerdere symbolistische tafereelen komt, en zeker niet het minst dank zij de introductie door Jan Veth, een belangstelling voor het werk van Toorop.

Ze waren toen opvallend, deze symbolische teekeningen, die een eenigszins decoratief cachet hadden, en men erkende er naast Toorop, den fantast, dien scherpen, fijnen, teekenaar in. En dien is men in kunstkringen steeds blijven waardeeren.

Men moge zijn religieuze opvattingen niet deelen, men moge meenen dat een enkele nimbus om het hoofd van een knielend meisje er geen Heilige Maagd van maakt, en een rangschikking aan een lange tafel, en een houding van hoofd en handen, Domburgsche boeren nog geen apostelen doet zijn — men zal echter grif toegeven zijn onvergelykelijk meesterschap in het vast en strak neerzetten van een expressie, in het onbetwist zekere neerschrijven van een vorm.

Er zullen weinigen onder de hedendaagsche kunstenaars zijn aan te wijzen, die met een fijner teederheid een meisjesprofiel weten aan te geven, die zóó gevoelig de lijn van een neusvleugeltje, de welving van een lip, de buigingen van een ooglid kunnen markeeren, die als hij een devote, blanke reinheid aan zoo'n kopje weten te geven.

Ik denk hier aan het tekeningetje, dat hij in der tijd van Annie de Meester maakte, en aan zoo menig ander jongmeisjesportretje uit dien vroegeren tijd. En deze portretjes, zij waren, zonder eenige toevoeging, religieus, omdat hij zoo voortreffelijk het onbedorvene van zoo'n jong kind gegeven had. En zijn andere portretten uit diezelfde periode, zij kenmerken zich niet minder door een raffinement dat voorbeeldig was, en waren daarenboven